

**Муса
Жәлилнең
сугыш чоры
иңаттында
ант темасы.**

*1941 елның 22 июнендә фашистик Германиянең
жһинаятһчел һөжһүме белән башланган Бөек Ватан
сугышы елларында илебез халкы исциткеч авыр
сынаулар узды.*

“Бөтен көч - дошманны жиңүгә”

Йөз миллионнарча кешеләрнең ирке, бәхетле тормышы, якты киләчәге һәм намусы өчен бара торган бу бөек көрәштә культура фронтының да бөтен армиясе фашизмга каршы аяусыз сугышка күтәрелде. Большевестик туры сүз массаларда дошманга каршы ачы нәфрәт, каты ачу тудырсын, миллионнарга үзенә туган иле каршында мөкәтдәс бурычын төшендереп бирсен... Шагыйрьләрнең шигыре сугышчыларны геройлыкка рухландыра торган көчле чаң булып яңгырасын!... Язучыларның сүзе, кызылармеецның штыгы шикелле үк, дошманның йөрәген үтәли тишәрлек үткен һәм көчле булсын!.”

“Совет әдәбияты”

*Бөек Ватан сугышының беренче көннәреннән үк
Муса Жәлил фронтның алгы сызыгында.*

Смерть немецким оккупантам!

СОТВАГА

Ежедневная красноармейская газета
№ 445. Пятница, 1 мая 1942 г.

Да здравствует 1-е
смотра боевых сил раб
Пролетарии всех стр
тесь для борьбы пр
фашистских захватч

ПРИКАЗ ВОЙСКАМ АРМИИ

1 мая 1942 г. № 32 Действующая армия

Товарищи красноармейцы, командиры и политработники!
Поздравляю вас с международным праздником трудящихся.
1 мая — день смотра боевых сил рабочего класса.
Первое мая 1942 года наша родина, ее доблестные воору-
женные силы отмечают в условиях Великой Отечественной вой-
ны против немецких захватчиков. (Одиннадцатый месяц идет жес-
точайшая битва с фашистским врагом, который вытеснил на нашу
страну. Эта битва советского народа идет за свободу, культуру,
жизнь и независимость нашей родины.)

Несколько лет спустя Красной армии знаменитые победы
над врагом. Оустетали гениальные стратегические планы
Великого СТАЛИНА, под его незыблемым руководством Красная
армия, наступая, нанесла сокрушительные удары немецкой граб-
ничьей армии. Уничтожены лучшие силы врага, вместе с ними грабни-
цой количеством техники и вооружения. Давил шаг Страна собою
слова вписал над именами городов, тысячами и деревень
свободных Красной армии от гитлеровских порабощенцев.

Немеркнущей славы войдут в историю Отечественной войны
имение 100 тысяч ударных частей на Волжском рубеже.
созволили бои против Вязь, товарищи, спящие ста километров,
Истреблены тысячи немецких солдат и офицеров, по сти-
судовой земли, восточных лесов и болот проходило наше родины
гиделие. Честь и слава Вам, мужественным сынам нашей родины,
армии, ушью шли вперед. лова сложную систему укрепления
врага.

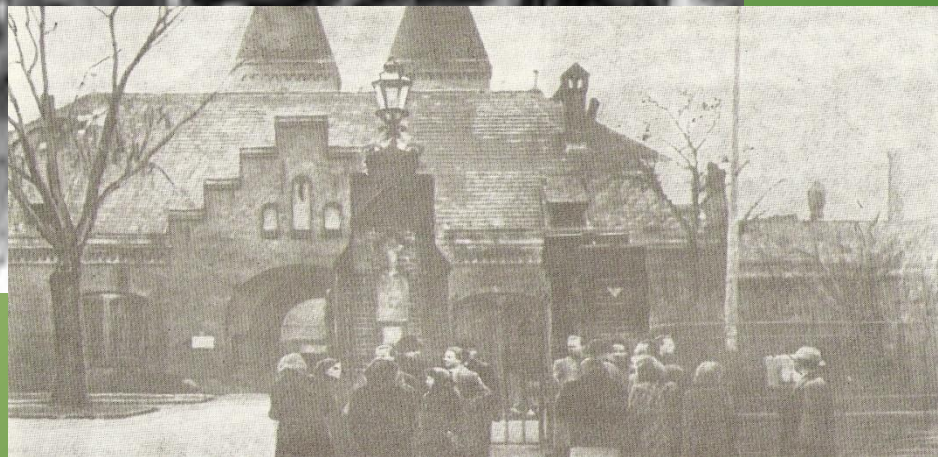
Вечно будет помнить благодарный русский народ беспримерных
героев-коммунистов тт. ГЕРАСИМЕНКО, ЧЕРЕМНОВА, КРАСИ-
ЛОВА, совершивших беспримерный подвиг. Это они захватили
главную телами амбразуры немецких дзотов и своей благодарной

КОМСОМОЛЫ
ГЕРОИЧЕСКИЙ БОРЬ
СМЯНОЧ

день

1942 елның июнендә Волхов юнәлешендә барган канлы сугышлар вакытында, аларның часте чолганышта калып, М. Жәлил каты яраланган хәлендә дошман кулына элэгә.

*Муса
Жәлилнең
сугыш чоры
иңсатында
ант темасы.*

Максат:
Муса Жәлилнен
сугыш чоры
ижатында
ант сүзе кергән
шигырьләрән
ачыклау.

Ант...Вәгъда...

Ант...Вәгъда

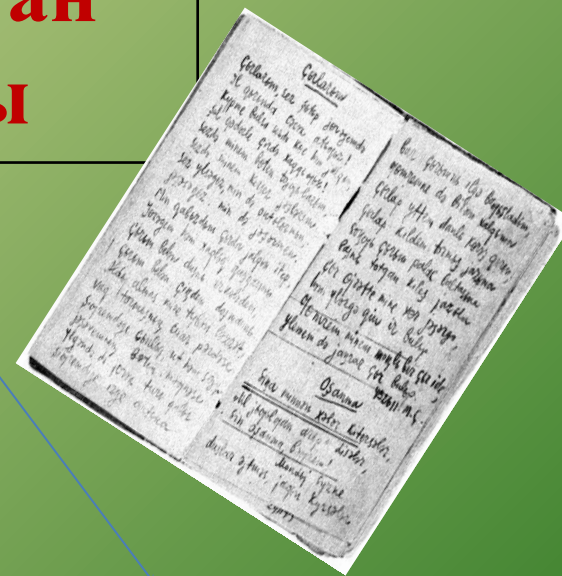
...что не о...
...что не забв...
**НЕСТАРЕЮЩАЯ
ПАМЯТЬ**

Рус шагыйре А. Сурков, сугышчы антын белдергән әсәрләр хакында сүз алып барганда, “поэзиядә” жиңүгә ышаныч яңгырады, дип яза

Шагыйрь Муса Жәлил үзенә бөтен
гомерен туган иленә, туган халкына
багышлады. Аның бөтен тормышы –
героик тормыш ул. Муса Жәлил үзенә
әсәрләрендә күперне шартлатып, дошман
утыннан һәлак булган партизанның
батырлыгын сурәтли, фашистлар
тарафыннан үтерелгән сабий өчен соңгы
тамчы канына кадәр
сугышырга АНТ биргән солдатлар
турында жырлай.

М.Жәлилнең Бөек Ватан сугышы чоры ижаты

Сугыш башланганның алып 1942 елның июненә кадәр, ягъни дошманга әсир төшкәнчә язган шигырьләре

Фашизм тоткынлығында ижат ителгән атаклы "Моабит дәфтәрләре"

Муза - до бакаланы

Муса Жәлил

120

Тупчы анти

Тынычлыкны саклай, корык тубым,
Тикне озак суусуз кузаттың.
Вахыт жатте, сиңа суз биреледе,
эйт Мәдрәтәи бөек йөрәкнең.
Мисез Титлер белми башка телне,
Кан һәм сөрөм - теле төбөңдә.
Сөйләшердә кандаи аның болган
Хәзер бары - туплар телендә.

хәтәрә кәриар,

сеңнең өстөгөздән

Без үтәбиз гавит, ашкынны;
Яудырырга фашист явдырына
Тубыбыздан ядрә ташкынны.

Бу Ядрәдә канни фашизмга
үч-нәфрәте совет халкының.

Титлер койган кан һәм куз яшәләрән
Гәһиндәра алу Ялжынны.

Бу Ядрәдә Кушый койган эшкә
йбәргенәң тирән агуың.

шуа агуың тонтык, явиз Титлер,
житкән булса инде шашуың!..

Тубым күзен сиңа турот төбәи
айтам, эйдә, ояң көл булсам!
Танкларымның яви тар-мар килсән,
Балык белән төвдәң, күмелсән!
Син агыган каннар, Кискән тәңнәр,
Сәбәйләрның аман яшыләре -
бары өген шушы Ядрә булсам
үч Көнчыгышның магрүр яшнәве.

(2)
121

Хаклык сузе булып, фашист күчкән
Ярып үтсән Ядрәм, Ялтырай.

Батарейя хәзер, йризем шулух,
Бир команда, ийтти лейтенант!

Ялжын телең белән эйт Титлерга
Көхемсәңне, Тубым, үкерей.

Хәндәртәңнең битендә, бу халыктан
булсам соңгы үйләткерек.

Яшен булып яшкәр минем Ядрәм,
Болыт булып кайлар төтене,
Иңе төтендә эрей күккә олар
Теткәләнән фашист көтүе!..

Жәлил
Н-ле дебушон.

Муса Жәлилнең “Тупчы анти”
шигыре кулъязмасы

**Жырым, синдә минем
гәүдәләнде**

**Илне сөйгән йөрәк
тибешем,**

Жырым иде антым:

“Яшәсәм дә,

**Үлсәм дә тик туган ил
өчен!”**

“Әйдә, жырым” шигыре

Моабит дэфтэрлэре.

Друзья мои
 Musa Galil
 in meinem liebe Freund
 Andre Timmermans
 von Musa Galil
 1911-1914
 Berlin

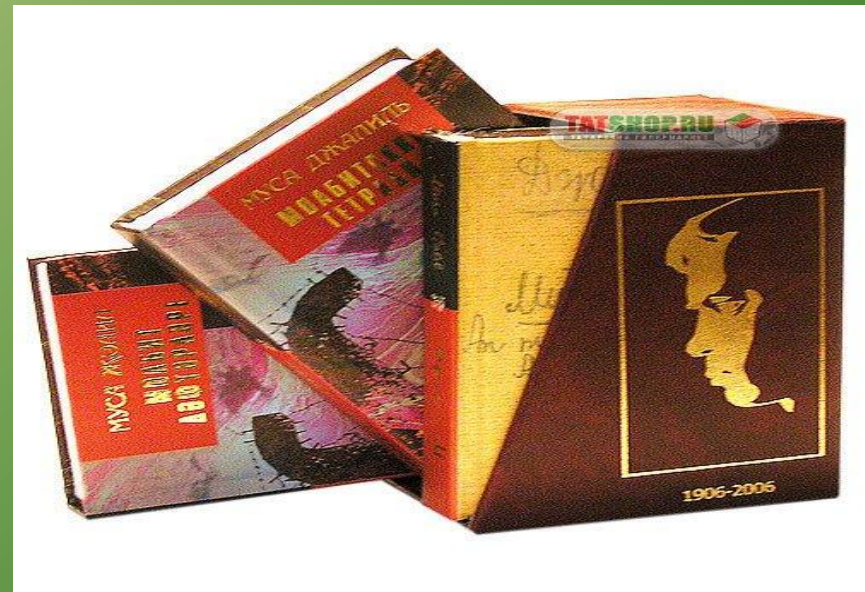
Galaraw
 Galaraw, sez zotep joroganda
 il qanda cecre atqor!
 Kypme bulsa uadi kac km jalqan,
 sil opdoale qnda xaqi qor!
 sezde minem boten toqor barim,
 sezde minem keser jorogam.
 sez ylorog, min de onteler mon,
 jorogoz, min de jorogmen.
 Min qabardem qorda jalqan itep,
 jorogem km xaqisq, qorogam.
 Girem belu duyma uruldem,
 Girem belu qinda doymadim.
 Kac almas mine tekm qorot,
 uaq toroguz, uaq pordre.
 Siqandage Galaraw, ut km soq,
 jorogmen, boten jorogoz.
 Ylanda de jorog ture qorot
 siqandage izge antena

Bar qorogim ilso bagstadam,
 qorogime de bilon xalqim.
 Galaraw yttim dante kor, qorot
 Galaraw kildem trimaz jorogam.
 Soqoz qorogim palac bolmasma
 paine totqan kiliz jorotlu.
 Oq Giarotte mine xer jorogoz,
 km ylorog qur ur bulup
 Oq minem minem moqle bur qur ide,
 ylemem de jorog qor bulup
 1926.11.11. M.G.

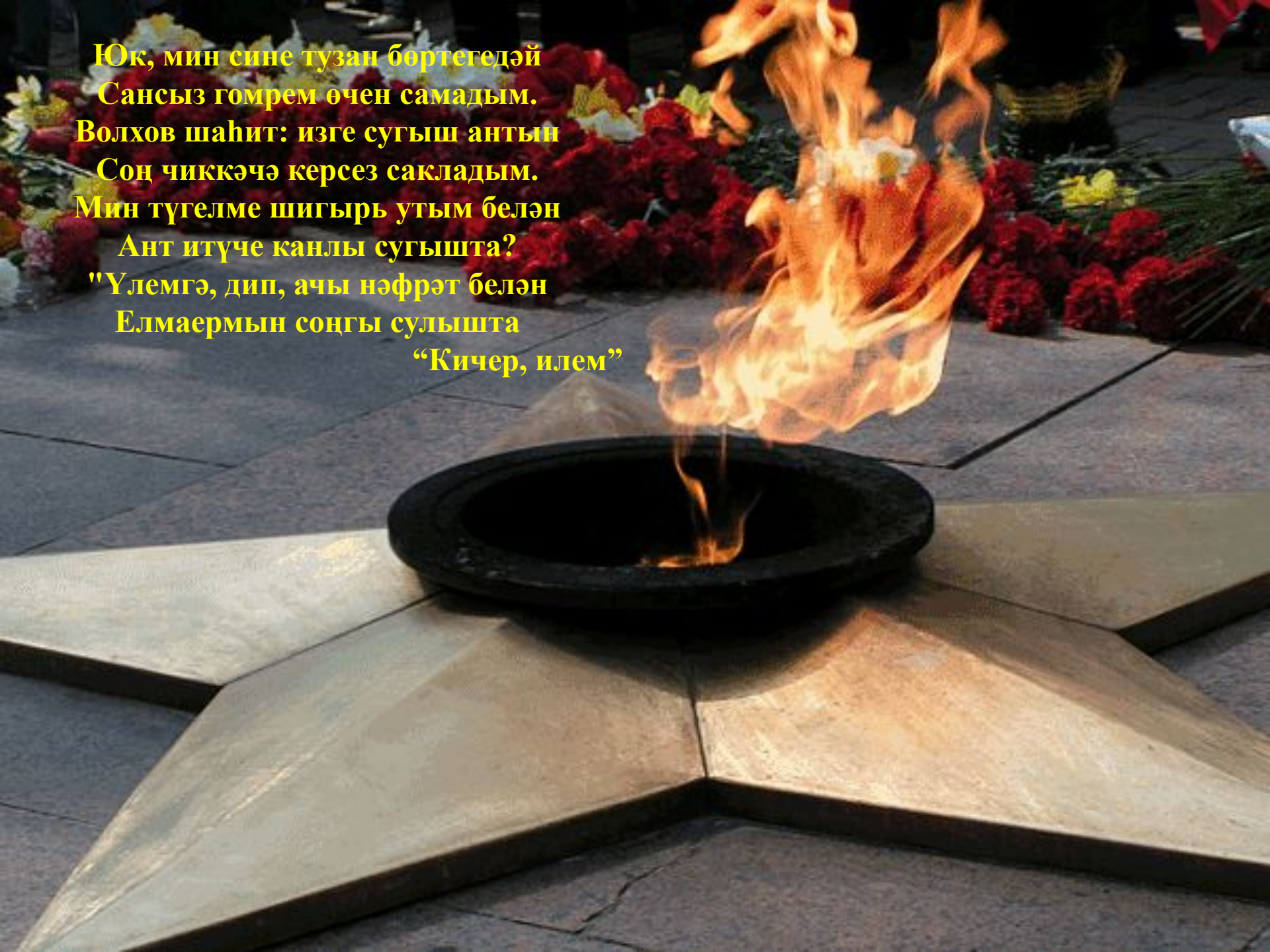
Oqanma
 Sinqa minem xotot kiteresler,
 otul jorogozim dizep dizep,
 sin oqanma, boprim!
 Mandij bupne
 duxur qiturs, jorogim kuzotlu.
 1911

Hoz km anu solozonob
 Balqojim min taz nuronda".
Tormo Saqosob (1911-1914)
 Tormom isegen saqlap saqob jori,
 cinylrendis "3.3." Bilgese.
 Jorogemus qadaq qaqan kebek
 anu salmaq atlap jorose.
 urqob anu jortqob kuzlreumom
 tonob qalozan tiz- zibom.
 Giz saqozidob kebek ul basqanuz,
 ojaz anu arton zibom.
 keselekto jomsez byuz bulob,
 qulbarona totob qamessom,
 ul utoz mena tormo saqlap,
 qoelsq, waxsoz, ylem jalcoso!

totqonarmoz jorox itep cuxob
 yto anu qozoboz tormosob.
 anu ikmox- qan km kuz jorob
 Maxkymnozhen, soqozob sulosob.
 Belsa ide saqosob bu qullarom,
 Kypme qorogimone buqandom,
 Giz kytroms ide bu kesene,
 qojaz Bizmss ide hurlobom!
Soqozob sez
 Giz jore sumdij km,
 kuznelle km jaqto!
 Tik tormom qarozqob,
 izge joragob!
 Kuxto ber qoz oca,
 juqarob, juqarob!
 Min arsim idonds.

Юк, мин сине тузан бөртегедэй
Сансыз гомрем өчен самадым.
Волхов шаһит: изге сугыш антын
Соң чиккәчә керсез сакладым.
Мин түгелме шигырь утым белән
Ант итүче канлы сугышта?
"Үлемгә, дип, ачы нәфрәт белән
Елмаермын соңгы сулышта
"Кичер, илем"

Жәлил шигырьләре халкыбызның рухи дөньясына яңа байлыklar өстәде, әдәбиятыбыз мирасына кыйммәтле хәзинә булып керде һәм шагыйрьгә үлемсезлек алып килде.

Татар әдәбиятына шундый олы байлык биргән шагыйрь 1957 елда Ленин премиясе белән бүләкләнде.

Әдәбият һәм сәнгать өлкәсендә
Ленин премияләре буенча
СССР Министрлар Советы янындагы комитетта
Әдәбият һәм сәнгать өлкәсендә
аеруча күренекле казанышлар өчен
Ленин премияләре бирү турында

Әдәбият һәм сәнгать өлкәсендә Ленин премияләре комитеты аеруча күренекле әдәбият, музыка, сынлы сәнгать эсәрләре өчен һәм театр сәнгате эшлекчеләренә аеруча күренекле казанышлары өчен 1957 елгы Ленин премияләре бирергә хәсәр бирде:

1. Сергей Тимофеевич Коненко — «Автопортрет» скульптурасы өчен.
2. Леонид Максимович Леоновка — «Рус урман» романы өчен.
3. Муса Жәлилгә — «Моабит доктор» исемле шигырьләр циклы өчен.
4. Сергей Сергеевич Прокофьевка — «Жиден» симфония өчен.
5. Галина Сергеевна Улановага — балет сәнгатендәге күренекле казанышлары өчен.

1945-2015

9

май

Онътырга тиеш түгелбез!

БӨЕК ЖИҢҮГӘ – 70 ЕЛ

ИГЪТИБАРЫГЫЗ ӨЧЕН ЗУР РӘХМӘТ!

